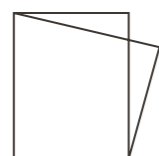

The Healthy Child and the Child at Risk: The Formation and Transformation of Health, Risk and Non-risk Identities in the Encounter between Policy, Teachers and Pupils

(Ph.d.-forsvar: Juni 2018)

Mathilde Cecchini,
adjunkt, ph.d.,
Institut for
Statskundskab,
Aarhus Universitet

Afhandlingen undersøger, hvordan sundhed og sundhedsidentiteter konstrueres og transformeres i mødet mellem sundhedspolitikker, lærere og elever i den danske folkeskole. De seneste 10 år er sundhedsfremme blevet en af folkeskolens kerneopgaver: sundhedsundervisning er et obligatorisk emne i folkeskolen, og folkeskolereformen har blandt andet medført krav om, at børnene skal bevæge sig dagligt, samt et skærpet fokus på sund kost. Målet med dette skulle gerne være sundere børn og gladere børn, men spørgsmålet er, hvad der rent faktisk sker, når disse politikker og hensigtsforklaringer udmønter sig i praksis. Studier af sundhedsindsatser i skolen fokuserer hovedsageligt på effekten af disse indsatser enten i forhold til elevernes faktiske sundhedstilstand eller i form af læringsudbyttet af sundhedsundervis-

ningen. Spørgsmålet om, hvad der sker i skolerne i interaktionen mellem lærere og elever, når sundhedsfremmetiltag skal realiseres, er derimod ikke genstand for megen opmærksomhed. Denne afhandling forsøger at belyse denne proces ved at anlægge et encounter-perspektiv på sundhedsfremme i folkeskolen, dvs. ved at fokusere på hvad der sker i mødet mellem politikker, lærere og elever i hverdagen i skolerne.

Afhandlingen kombinerer sociologiske teorier om interaktion, menings- og identitetsdannelse i mødet mellem velfærdsprofessionelle og klienter (Goffman 1991; Gubrium & Holstein 2001; Järvinen & Mik-Meyer 2003) med teorier fra offentlig forvaltning om implementering i frontbureaukratiet (Lipsky 1980; Goodsell 1981; Maynard-Moody & Musheno 2003). Afhandling sigter mod at bidrage

til disse litteraturer ved at overføre og tilpasse begreber og teoretiske indsigter fra studier inden for disse felter til en type stat-borger-møder (encounters), som ikke har været nær så undersøgt inden for disse teoretiske retninger, nemlig mødet mellem statens moralske projekt (i form af sundhedsfremme- og forebyggelsespolitikker), frontpersonale og "de normale borgere". Derudover bidrager afhandlingen til forskningen på området ved at sætte fokus på kompleksiteten i både frontpersonalets og borgernes agens i mødet. Mere specifikt undersøger afhandlingen tre spørgsmål:

1. Hvordan konstrueres og transformeres meningen med sundhed og sundhedsfremme i mødet mellem sundhedsfremmepolitikker, lærere og elever?
2. Hvordan konstrueres og transformeres identiteter som sunde og usunde i mødet mellem sundhedsfremmepolitikker, lærere og elever?
3. Hvordan performs og forhandles identiteter som sunde og usunde i mødet mellem lærere og elever?

Afhandlingen baserer sig på et fortolkende etnografisk studie, der kombinerer observationsstudier med forskellige former for interview samt indsamling af policy-dokumenter for netop at muliggøre en undersøgelse af mødet mellem sundhedsfremmepolitikker, lærere og elever i hverdagslivet i skolen. Afhandlingen består af tre analyser, som hver adresserer et af de tre forskningsspørgsmål præsenteret ovenfor og dermed belyser forskellige aspekter af mødet mellem sundhedspolitikker, lærere og elever i den danske folkeskole.

Den første analyse er en diskursanalyse, der undersøger, hvordan meningen med sundhed og sundhedsfremme konstru-

eres og omfortolkes af aktørerne i det empiriske felt. Den næste analyse er en kategoriseringsanalyse, som undersøger, hvordan kategorierne "sunde børn" og "usunde børn" konstrueres og omformes i mødet mellem politikker, lærere og elever. Den sidste analyse er en symbolsk interaktionistisk analyse, der belyser, hvordan identitetslektioner i "det sunde barn" og "det usunde barn" performs og forhandles i interaktionen mellem lærere og elever og mellem elever.

Afhandlingen har tre overordnede fund. Først og fremmest viser analyserne, hvordan menings- og identitetsdannelse også bliver et resultat af politikker. Implementering af politikker er ikke kun et spørgsmål om, hvorvidt en service eller regel leveres eller håndhæves i overensstemmelse med dens formål. Når politikker realiseres i frontbureaukratiet såsom i skolen, involverer denne proces også, at meningen med disse politikker konstrueres og transformeres af aktørerne på det empiriske felt. Denne afhandling viser, at sundheds og sundhedsfremmes betydning hovedsageligt fortolkes og indlejres i skolens civiliseringsprojekt, når disse politikker realiseres i dagligdagen i skolen. Sundhedsfremme udmønter sig således som identitetslektioner i "det sunde og det usunde barn" og konstruktionen af sundhed og sundhedsidentiteter bliver et spørgsmål om moral og individernes moralske værd.

For det andet illustrerer afhandlingen, at lærere og elever er handledygtige agenter, som transformerer og omfortolker meningen med sundhed og sundhedspolitikker samt sundhedsidentiteter. Derudover peger analysen på den komplekse karakter af læreres og elevers agens i

mødet. Med hensyn til lærernes agens viser afhandlingen, hvordan lærerne trækker på og kombinerer forskellige roller og ressourcer, som har rod i enten den bureaukratiske, professionelle eller sociokulturelle kontekst. Desuden viser analyserne, hvordan børn ikke er magtesløse borgere i mødet men engagerer sig i konstruktion og forhandling af mening og identiteter. Ligesom lærere har børn forskellige ressourcer og roller, de kan trække på i mødet, som også afhænger af den sociale kontekst. Disse roller og ressourcer kan være barnets status i relationen til lærerne, men kan også bunde i barnets sociale position blandt klassekammeraterne, hvilket peger på et vigtigt kendetegn ved mødet mellem lærer og barn: Mødet har et publikum i form af skoleklassen.

Endelig illustrerer afhandlingen, hvordan de identitetslektioner i sundhed, lærerne udfører i interaktionen med eleverne, ikke primært tager form af eksplicit stigmatisering af enkelte elever men derimod får en implicit og generel karakter. Disse identitetslektioner er rettet mod et publikum, dvs. mod eleverne som en gruppe, og udføres ofte ved at konstruere en "fraværende anden", dvs. en umoralsk anden, som ikke er til stede i klasseværelset. Det kan f.eks. være "rigmandsbørn fra Nordsjælland" eller "overvægtige amerikanere". Den fraværende anden kan imidlertid også være en elev, som ikke er til stede i klassen i øjeblikket, som følgende eksempel illustrerer:

Feltnoter, oktober 2016 – Vesterskolen
Det er skolernes motionsdag i dag. Den sidste fredag før efterårsferien. Vi sidder inde i klassen, hvor læreren fører fravær og giver nogle korte beskeder, inden

eleverne skal i gang med de forskellige aktiviteter, de har valgt sig ind på. Da læreren Casper har råbt navnene op og givet nogle korte beskeder, er der stadig lidt tid tilbage inden motionsdagen starter. Casper kigger på mig og siger: "Det er typisk Muhammed. Han kommer aldrig til de her ting. Han har meldt sig på cykling, men så møder han ikke op. Sådan er det hver gang" siger Casper til mig. De andre elever kigger på Casper. De hører tydeligvis, hvad han siger, men de siger ikke noget.

Desuden viser analysen, at identitetslektioner i mødet mellem stat og borger ikke kun performes af frontpersonalet på borgeren, men at borgerne også performer identitetslektioner på hinanden. Dette illustrerer igen betydningen af, at mødet mellem skolen og barnet for det meste udspiller sig som et møde mellem læreren og en gruppe af elever. Med andre ord har mødet mellem lærer og barn næsten altid et publikum.

Samlet set peger afhandlingen på vigtigheden af menings- og identitetsdannelsesprocesser i mødet mellem politikker, frontpersonale og borgere samt frontpersonalets og borgernes agens i disse processer. Hvis vi vil opnå en dybereliggende forståelse af den indflydelse, politikker får, samt mulighederne og grænserne for styring af såvel borgere som frontbureaukratiet, er det nødvendigt at have blik for, hvordan meningen med politikker samt de identiteter, der følger med politikkerne, konstrueres og transformeres i mødet mellem stat og borger.

REFERENCER

Goffman, E. (1991). *Asylums: essays on the social situation of mental patients and other inmates*. London: Penguin.

Goodsell, C.T. (red.) (1981). *The Public Encounter. Where State and Citizen Meet*. Bloomington: Indiana University Press.

Gubrium, J.F. & J.A. Holstein (2001). *Institutional selves: troubled identities in a postmodern world*. New York: Oxford University Press.

Järvinen, M. & N. Mik-Meyer (red.) (2003). At skabe en klient: institutionelle identiteter i socialt arbejde. København: Hans Reitzel.

Lipsky, M. (1980). "Street-Level Bureaucracy: Dilemmas of the Individual in Public Services. New York: Russell Sage Foundation, 1980." *Politics & Society* 10(1): 116-116.

Maynard-Moody, S. & M.C. Musheno (2003). *Cops, teachers, counselors: stories from the front lines of public service*. Ann Arbor: University of Michigan Press.